

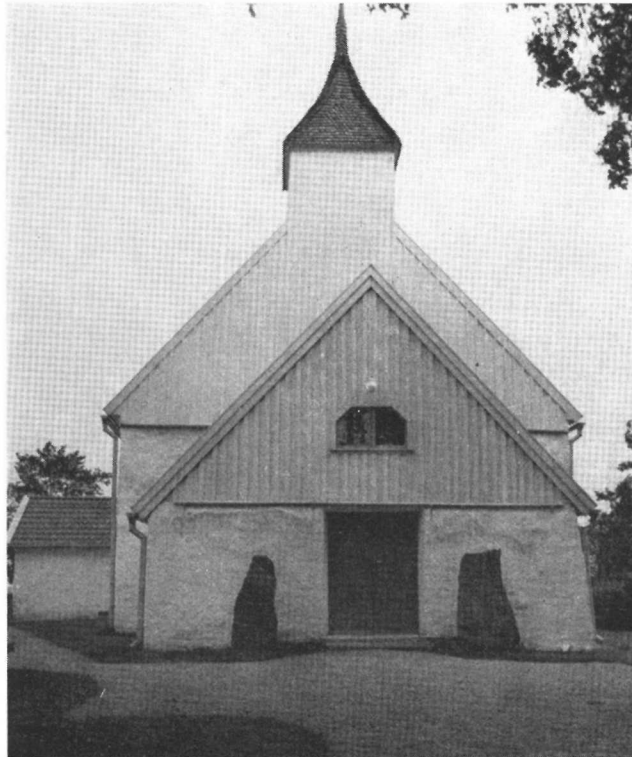

Fig. 255. Vg 154 och 153. Fölene sn, kyrkogården. Efter foto 1954 (Winbo, Herrljunga).

Inskrift:

: bun : rispi : sin : þo . . . : sun : sin : hapa : kuþan : tirik :
 5 10 15 20 25 30

B[i]o[r]n resti sten þa[nnsi] . . . , sun sinn, harða goðan dræng.

»Björn reste denna sten (efter) . . . , sin son, en mycket dugande ung man.»

Till läsningen: Runorna äro tydliga. 24 **k** är ej stungen. Mellan hst och bst i 24 **k** finns en ojämn fördjupning, som ej är huggen. 25 **u** är skadad genom flagring.

Hilfeling läste, enligt Tham, 10–11 **ti**, r. 12 och följande **pasi**, 26 **t**, kryss efter 33 **k**, för övrigt som ovanstående. — Djurklou redovisar de runor, som icke voro dolda av kormuren, : **kuþan** : **tirk** :. — Även för Torin var endast detta lilla parti av inskriften tillgängligt. Han läste dock r. 32 korrekt som **i**.

Det första namnet torde vara *Biörn*, ehuru både **i** och **r** utelämnats. En motsvarande form förekommer på Ög 47 **asbun** (ack.) samt på trästickan från Lödöse **þorbon** (nom., se Carl R. af Ugglas, *Lödöse*, 1931, s. 607). Ortografiskt företer inskriften även i övrigt flera bristfälligheter, såväl bortfall av enstaka runor, **sin** för **stin**, **hapa** för **harpa**, som inskott, **tirik** för **trik**. Sonens namn har stått på det förkomna stycket av stenen.

154. Fölene sn, kyrkogården.

Litteratur: L 1395, T 58 anm. Ransakningarna 1667–84 (tryckt i VFT 4: 5–6, 1932, s. 107); C. G. G. Hilfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 37, 44; P. Tham, Politiska Anteckningar, renskrift 1797, s. 13 f. (ATA), Archeologiska Anvisningar, bl. 12 (ATA); P. E. Lindskog, En kortt beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 444; Kyrkoinventarium

1829 (ATA); G. Brusewitz, Westergötland 1862, s. 129 f. (ATA); N. G. Djurklou, Antiquitetsintendentens berättelse 1868 (ATA), s. 195 f.; Handlingar 1936, 1946–47 (fynd- och restaureringsrapporter) i ATA.

Äldre avbildningar: Andreas Eric[i], bläckteckning (i Ransakningarna); P. Tham, bläckteckning (i Hifeling a.a., s. 44, i kopia återgiven av Liljegren i Fullständig Baul, ATA); Djurklou, bläckteckning (VFA, sammanställd med utgångspunkt från äldre teckningar).

Runstenen står rest V om Fölene kyrkas vapenhus, omedelbart till vänster om ingången till kyrkan. Till höger om ingången står Vg 153.

Den äldsta uppgiften om stenens placering har Andreas Eric[i] nedskrivit på sin teckning i *Ransakningarna*, »Vthan för Fölennes Wäcknhwss». Thams meddelande 1797 (*Politiska Anteckningar*) om att stenen skulle vara »af Herr Pastor Kyllin inflyttad [till kyrkogården] ifrån marken på 1780-talet» torde därmed kunna lämnas utan avseende. C. G. G. Hifeling finner den 1791 upprest på »Fölene kyrkogård till venster vid ingången», och kyrkoinventariet 1829 meddelar: »I Fölene vapnhus ligger till golf en ristad sten [inskriften upptecknad]».

G. Brusewitz fann 1862 inga spår av stenen, men N. G. Djurklou, som 1868 besökte Fölene, höll för troligt, att Vg 154 i likhet med Vg 153 inlagts i korets grundmur, ehuru då endast den sistnämnda stenen var synlig. Miss-tanken bekräftades 1946, då stenen i samband med restaureringsarbeten i kyrkan påträffades liggande med runorna nedåt inne i muren i korets nordöstra hörn, 1 dm. under marknivån. Stenen var vid återfinnandet brusten i två delar men lagades och restes på sin nuvarande plats 1947 genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Den exakta tidpunkten för de båda Fölene-stenarnas placering i kormuren känner man icke. Bevarade kyrkostämmoprotokoll och räkenskapsböcker — sådana finnas för Fölens vidkommande tyvärr icke i obruten följd — ge inga definitiva besked. Redan på 1790-talet påtalas vissa skador i östra kyrkgaveln, och det bristfälliga murverket är sedan för lång tid ett återkommande bekymmer, som dock förefaller att endast sporadiskt och i liten omfattning ha föranlett åtgärd. Det är dessutom icke troligt, att Vg 154, som år 1829 av dåvarande kyrkoherden L. B. Kyllin omfattades med sådant intresse, att dess inskrift upptecknades i kyrkoinventariet, i dennes livstid (Kyllin dog som prost i kontraktet 1845) skulle ha flyttats från vapenhuset och placerats osynlig i kormurens grund. En utgifts-post 1854 kan emellertid måhända vara värd att i sammanhanget notera: »för kyrkemurarnes omläggning R:dr 38.» Vad denna reparation i verkligheten har inneburit, förtiger källan. Man kan icke ens bestämt avgöra, huruvida »kyrkemurarne» äro att fatta som själva kyrkans murverk. De kunna också avse kyrkogårdsmurarna, vilkas underhåll dock tidigare uttryckligen åvilat bönderna själva. Någon mera omfattande reparation kan det i anseende till summan heller knappast vara fråga om. För den händelse runstenarna emellertid skulle ha hamnat i kormuren vid detta tillfälle, måste man nog utgå ifrån att Vg 154 redan dessförinnan hade avlägsnats från sin plats i vapenhusgolvet. Reparationer i vapenhuset planerades och beslötos 1828 och 1829. Om och i vad mån sådana verkstälts, framgår emellertid ej av kyrkböckerna.

37 — 578280. Västergötlands runinskrifter.

Fig. 256. Vg 154. Fölene sn, kyrkogården.
Efter foto 1954 (Winbo, Herrljunga).

Fig. 257. Vg 154. Fölene sn, kyrkogården.
Efter teckning i Ransakningarna.

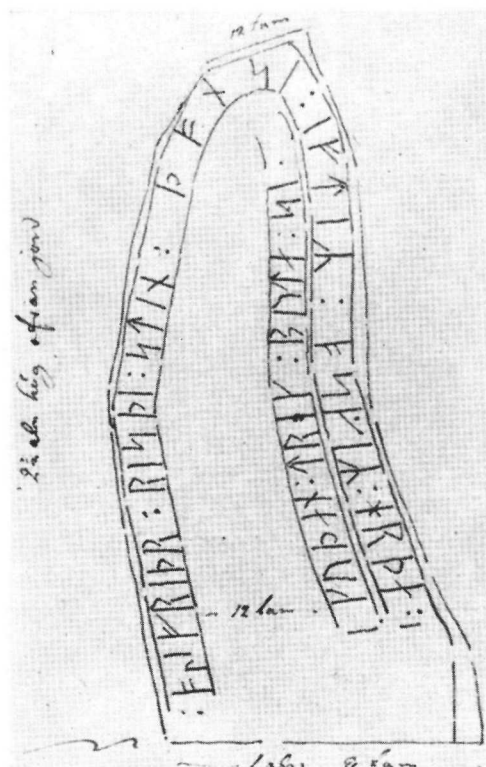

Fig. 258. Vg 154. Fölene sn, kyrkogården.
Efter teckning av Tham.

Mörk granit. Höjd 1,58 m., bredd 0,78 m. Ramlinjerna äro grundare än inskriften, som är djupt och tydligt huggen.

Inskrift:

osfriþr : rispi : stin : þonsi : eftir : osgir : hrþa : kupan : trek : buta · sin

Asfriðr resti sten þannsi æftir Asger, harða goðan dræng, bonda sinn.

»Åsfrid reste denna sten efter Asger, en mycket dugande man, sin make.»

Till läsningen: Samtliga runor äro säkra. Inskriften börjar utan sk. Nedre delen av partiet mellan stavarna i 8 **r** är flagrad. 22 **e** är stungen. Sk efter 48 **a** består av endast en punkt. Efter 51 **n** finns intet sk.

Hilfeling läser r. 22 ostungen, **i**, samt sk i form av två punkter efter 48 **a**. 51 **n** är utelämnad; i dess ställe finns sk i form av en punkt.

Mot regeln står i denna inskrift släktskapsappositionen sist av de båda attributen till den dödes namn.

Asfriðr är den ursprungliga formen av det vanligare *Astriðr*, *Æstriðr*. Ännu en svensk runinskrift innehåller den ursprungliga namnformen, nämligen U 1074. I Danmark återfinnes *Asfriðr* på de berömda Haddebystenarna 2 och 4 som namn på hustrun till den svenskfödde konung Gnupa. Asfrid, Odinkars dotter, som var av dansk börd, ombesörjde resandet av de båda stenarna till minne av sin och Gnupas son Sigtrygg; den ena, DR 2, är utförd av en svensk ristare, den andra, DR 4, av en dansk. Jfr *Danmarks Runeindskrifter*, sp. 15–16.

Asger, den äldre formen för *Æsgir*, är ovanligt i svenska inskrifter, se U 1177. I danska runinskrifter finnas exempel på namnet. Det är i sin yngre form *Æsgir* brukat i Sverige under medeltiden.